

העזרה מהסוגיא

בבא מציעא עו. - פא:

פרשת אמור ה'תשפ"ד

דף עו - עז

◆ בעל הבית ששכר אומן והאומן חזר בו:

• האם מותר לאומן לחזור בו:

○ באופן שהאומן אינו אנוס:

▪ באופן שהמלאכה היא דבר שאינו אבד:

• לפני תחילת המלאכה - מותר.

• לאחר תחילת המלאכה:

○ לת"ק - מותר.

○ לרבי דוסא:

▪ שכיר יום - אסור.

▪ קבלן:

• ללישנא קמא - אסור.

• ללישנא בתרא - מותר.

○ פסק ההלכה של רב - שכיר יום אסור לחזור, קבלן מותר לחזור^א.

▪ באופן שהמלאכה היא דבר האבד - אסור.

○ באופן שהאומן אנוס (כגון שחלה או שמת קרובו) - מותר.

• דיני תשלום השכירות באופן שהאומן חזר בו:

○ באופן שהאומן חזר לפני תחילת המלאכה - בעל הבית לא צריך לשלם לאומן, וכן האומן לא צריך לשלם לבעל הבית^ב.

✽ הערות ✽

א בדברי הגמ' מבואר שהטעם של הצד שמותר לשכיר יום ולקבלן לחזור בהם, דכתיב 'עבדי הם' ודורשים ולא עבדים לעבדים. והטעם של הצד שמותר לקבלן לחזור בו ואסור לשכיר יום לחזור בו, משום שהדרשה 'עבדי הם' נאמרה רק בשכיר יום שהוא כעין עבד, ולא בקבלן שלא נחשב כמו עבד כיון שעובד לעצמו.

ב רש"י מבאר שהסיבה שהאומן לא צריך לשלם לבעל הבית, משום שהאומן אומר לבעל הבית שישכור אומן אחר במקומו.

לקבלת העלון או שליחת הערות: B0527147396@gmail.com

○ באופן שהאומן חזר לאחר תחילת המלאכה:

▪ באופן שהמלאכה היא דבר שאינו אבד:

• באופן שמצוי אומן אחר שבעל הבית יכול לשוכרו בשווי דמי האומנים:

○ באופן שמותר לאומן לחזור בו - האומן לא מפסיד מחמת שחזר בו.

○ באופן שאסור לאומן לחזור בו - האומן מפסיד מחמת שחזר בו, ולכן באופן שהאומן התחיל במלאכה וחזר בו והתייקרו דמי האומנים, בעל הבית מקזז את דמי ההתייקרות משכרו של האומן.

• באופן שלא מצוי אומן אחר שבעל הבית יכול לשוכרו בשווי דמי האומנים - בעל הבית צריך להמתין עד שיוכל לשכור אומן בשווי דמי האומנים.

▪ באופן שהמלאכה היא דבר האבד:

• באופן שהאומן אינו אנוס ואסור לו לחזור בו:

○ באופן שלא מצוי אומן אחר שבעל הבית יכול לשוכרו בשווי דמי האומנים - 'שוכר עליהם או מטען'.

○ באופן שמצוי אומן אחר שבעל הבית יכול לשוכרו והאומן אמר לבעל הבית שישכור אומן זה - בעל הבית צריך לשכור אומן זה, ולא יכול לשכור אומן אחר במחיר יקר.

• באופן שהאומן אנוס ומותר לו לחזור בו - האומן לא מפסיד מחמת שחזר בו.

◆ בעל הבית ששכר אומן ובעל הבית חזר בו:

• האם בעל הבית צריך לשלם לאומן את כל שווי העבודה:

○ באופן שלאחר שבעל הבית חזר בו האומן יכול להשכיר את עצמו לאדם אחר - לא.

○ באופן שלאחר שבעל הבית חזר בו האומן לא יכול להשכיר את עצמו לאדם אחר:

▪ למאן ד'דאין דינא דגרמי' - כ"ה.

▪ למאן ד'לא דאין דינא דגרמי' - לא.

• האם בעל הבית צריך לשלם לאומן על המלאכה שהאומן עשה (באופן שבעל הבית חזר בו לאחר שהאומן התחיל את המלאכה) - כן, ובאופן שהחזרו דמי האומנים בעל הבית מפסיד מחמת שחזר בו, ולכן צריך לשלם לאומן כל דמי המלאכה ולקזז את שווי האומן שיצטרך לשכור לגמור את המלאכה.

◆ דין השולח שליח לשכור לו אומן והשליח שינה מדברי בעל הבית:

• באופן שבעל הבית אמר לשכור בארבעה והשליח אמר בשלשה - האומן מקבל שלשה.

⊕ הערות ⊖

בדברי הברייתא מבואר שבאופן זה יש לבעל הבית 'תערומת' על האומן שחזר בו, ונחלקו הלישונות בגמ' בדעת התנא של המשנה: ללישנא קמא אין לבעל הבית 'תערומת' על האומן, וללישנא בתרא יש לבעל הבית 'תערומת' על האומן [ע"פ הרי"ף].

ג המשנה מבארת שהכוונה 'דבר האבד' הוא ששכר חמר או קדר להביא פרייפרין וחלילים לכלה או למת, או ששכר אומן להעלות את הפשתן מהבור. ובדברי הגמ' מבואר שביאור הדין 'שוכר עליהם או מטען' הוא, שהבעל הבית יכול להטעות את האומן כלומר להבטיח לו מחיר יקר תמורת סיום העבודה ובסוף ישלם לו מחיר רגיל, ובאופן שבעל הבית לא יכול לעשות כך, בעל הבית יכול לשכור אומן אחר במחיר יקר והאומן הראשון יפסיד משכרו. והגמ' מוסיפה שבאופן שהאומן הפקיד ביד בעל הבית חבילה, הבעל הבית יכול לשכור אומן במחיר יקר עד שווי החבילה, ובאופן שהאומן לא הפקיד ביד בעל הבית חבילה, בעל הבית יכול לשכור אומן במחיר יותר יקר עד שווי העבודה שהאומן עבד עד עכשיו.

ד בדברי הברייתא מבואר שבאופן זה יש לאומן 'תערומת' על בעל הבית שחזר בו, ונחלקו הלישונות בגמ' בדעת התנא של המשנה: ללישנא קמא אין לאומן 'תערומת' על בעל הבית, וללישנא בתרא יש לאומן 'תערומת' על בעל הבית [ע"פ הרי"ף].

ה הגמ' מבארת שבאופן שבעל הבית צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה צריך לשלם לו כפועל בטל, משום שדרך הפועל להסכים לקבל שכר כפועל בטל ולא לעבוד, אמנם באופן שהפועל נחלש על ידי ביטול המלאכה ולא נוח לו לקבל שכר כפועל בטל ולא לעבוד בעל הבית צריך לשלם לו את כל דמי השכירות.

ו בדברי הגמ' מבואר שבאופן זה דעת האומן לעשות את המלאכה תמורת שלשה, ולכן האומן מקבל שלשה משום ש'סבר וקיבל'. ונחלקו תירוצי הגמ' האם יש לאומן תערומת על השליח: לתירוץ הראשון אין לאומן תערומת על השליח כיון ש'סבר וקיבל', ולתירוץ השני יש לאומן תערומת על השליח כיון ש'אל תמונע טוב מבעליו'.

הגמ' מוסיפה שבאופן שהאומן אמר לשליח 'כמה שאמר בעל הבית', יש ספק האם האומן סומך על דברי השליח שכך אמר בעל הבית, וממילא כוונת האומן לעבוד תמורת שלשה, או דלמא האומן לא סומך על דברי השליח שכך אמר בעל הבית, וממילא כוונת האומן לעבוד תמורת ארבעה (רש"י מבאר שלפי הצד

• באופן שבעל הבית אמר לשכור בשלשה והשליח אמר בארבעה^ז:

- באופן שהשליח אמר 'שכרך עלי' - האומן נחשב שכיר של השליח, ולכן השליח צריך לשלם לאומן ארבעה כפי שקצץ עמו, ובעל הבית צריך לשלם לשליח כפי השיעור שהדרך לשכור אומן למלאכה זו^ח.
- באופן שהשליח אמר 'שכרך על בעל הבית':
  - באופן שהדרך לשכור אומן למלאכה זו בארבעה - בעל הבית צריך לשלם לאומן ארבעה כיון שבעל הבית נהנה ממלאכה בשווי ארבעה.
  - באופן שהדרך לשכור אומן למלאכה זו בשלשה - בעל הבית צריך לשלם לאומן שלשה^ט.
  - באופן שיש ששוכרים אומן למלאכה זו בשלשה ויש ששוכרים בארבעה - בעל הבית צריך לשלם לאומן שלשה^י.

◆ השוכר פועל ובסוף הפועל לא יכול לעבוד או שלא צריך את עבודתו:

- השוכר פועל לעדור ובסוף ירד גשם ואי אפשר לעדור:
  - באופן שבעל הבית סייר עם הפועל בשדה בערב - בעל הבית לא צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה^{יא}.
  - באופן שבעל הבית לא סייר עם הפועל בשדה בערב - בעל הבית צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה^{יב}.
- השוכר פועל לעשות חריצים ובסוף ירד גשם ואי אפשר לעשות חריצים.
  - באופן שבעל הבית סייר עם הפועל בשדה בערב - בעל הבית לא צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה^{יג}.
  - באופן שבעל הבית לא סייר עם הפועל בשדה בערב - בעל הבית צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה^{יד}.
- השוכר פועל להשקות ובסוף ירד גשם והשדה לא צריכה השקיה:
  - באופן שבעל הבית סייר עם הפועל בשדה בערב - בעל הבית לא צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה.
  - באופן שבעל הבית לא סייר עם הפועל בשדה בערב - לתירוץ הראשון של תוס' בעל הבית צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה, לתירוץ השני בעל הבית לא צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה^{טו}.

⊕ הערות ⊕

ההאומן לא סומך על דברי השליח, דעתו לעבוד תמורת הסכום שבעל הבית אמר באמת, ותוס' מבארים שדעת האומן לעבוד תמורת הסכום הגבוה יותר או כדברי השליח או כדברי בעל הבית).

ז בדברי הגמ' מבואר שבאופן זה דעת האומן לעשות את המלאכה תמורת ארבעה, והגמ' מוסיפה שאפילו באופן שהאומן אמר 'כמה שאמר בעל הבית' דעתו לעשות המלאכה תמורת ארבעה, והנה ראה לעיל [הערה קודמת] שבאופן שהאומן אמר כמה שאמר בעל הבית' יש ספק האם כוונתו שסומך על דברי השליח שכך אמר בעל הבית, ולפי צד זה פשוט שדעתו לקבל ארבעה, או דלמא לא סומך על דברי השליח שכך אמר בעל הבית, ולפי רש"י לפי הצד שהאומן לא סומך על דברי השליח כוונתו להשתכר כפי הסכום שאמר בעל הבית באמת, אמנם רש"י מבאר שבאופן זה מדובר באופן שדרך האומנים לעשות מלאכה זו בשלשה, האומן מאמין לשליח שבעל הבית אמר בארבעה והוסיף על שכרו, אמנם תוס' מבארים שלפי הצד שהאומן לא סומך על דברי השליח כוונתו להשתכר תמורת הסכום הגבוה יותר או כדברי השליח או כדברי בעל הבית, ולכן דעת האומן לעשות את המלאכה עבור ארבעה [ע"פ מהרש"א].

ח הגמ' מבארת שדיון זה דומה לאדם ששכר אומן ואמר לו לעשות מלאכה בשדה חבירו, שהמשכיר צריך לשלם לאומן כפי שקצץ עמו, ובעל השדה צריך לשלם למשכיר כפי השיעור שהדרך לשכור אומן למלאכה זו.

ט בדברי הגמ' מבואר שבאופן זה בדרך כלל אין לאומן 'תערומת' על השליח שאמר לו לשכור בארבעה, משום שהשליח לא גרם לאומן הפסד, אמנם באופן שלאומן יש לו שדות משלו, וטוען שאם השליח היה אומר שבעל הבית שכרו בשלשה לא היה נשכר כיון שיש בכך זלזול בכבודו אלא היה עובד בשדותיו, יש לאומן תערומת על השליח, וכן באופן שהאומן טוען שמחמת שהשליח אמר לו בארבעה טרח ועשה עבודה יותר טובה, ואם היה אומר בשלשה היה עושה עבודה רגילה, ואי אפשר להוכיח האם עשה עבודה רגילה או עבודה טובה יש לאומן תערומת על השליח.

י בדברי הגמ' מבואר שבאופן זה יש לאומן תערומת על השליח, כיון שאומר שאם השליח היה אומר שלשה לא היה נשכר, אלא היה טורח ומחפש אדם אחר שהיה שוכר אותו בארבעה.

יא רש"י מבאר שהסיבה שבעל הבית לא צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה היא, שכיון שהפועל סייר בשדה בערב הפועל, היה צריך להבין שלאחר שירד גשם אי אפשר לעבוד בשדה, ולא היה צריך לבוא לעבוד.

יב רש"י מבאר שהסיבה שבעל הבית צריך לשלם לפועל היא, שכיון שהפועל לא סייר בשדה בערב, בעל הבית היה צריך להודיע לפועל לאחר שירד גשם שאי אפשר לעבוד בשדה.

יג רש"י מבאר שהסיבה שבעל הבית לא צריך לשלם לפועל היא, שבעל הבית טוען שההפסד של ירידת הגשם נוצר מחמת המזל של הפועל.

יד רש"י מבאר שהסיבה שבעל הבית צריך לשלם לפועל היא, משום כיון שהפועל יכול לומר שכיון שלא סייר בקרקע לא התכוון לשכור לעבוד דווקא בקרקע זו.

טו תוס' בתירוץ השני מבארים שהסיבה שבעל הבית לא צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה, משום שרוב השדות לא צריכות השקיה לאחר שיורד גשם, וממילא גם באופן שהפועל לא סייר בשדה בערב הפועל היה צריך לדעת שלא צריך להשקות.

• השוכר פועל להשקות ובסוף הנהר עלה ומילא את יאורי השדה והשדה לא צריכה השקיה - בין באופן שבעל הבית סייר עם הפועל בשדה בערב ובין באופן שבעל הבית לא סייר עם הפועל בשדה בערב בעל הבית לא צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה^{טז}.

• השוכר פועל להשקות את השדה מהנהר ובאמצע היום הנהר התייבש:

○ באופן שאין דרך הנהר להתייבש - בעל הבית לא צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה כיון שבעל הבית לא היה צריך לחשוש שהנהר יתייבש.

○ באופן שדרך הנהר להתייבש:

▪ באופן שהפועלים הם בני העיר - בעל הבית לא צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה כיון שהפועלים היו צריכים לדעת זאת.

▪ באופן שהפועלים אינם בני העיר - בעל הבית צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה.

• השוכר פועל למלאכה והפועל סיים את המלאכה באמצע היום:

○ באופן שיש לבעל הבית מלאכה אחרת שקלה מהמלאכה הראשונה או שהיא שווה למלאכה הראשונה - הפועל צריך לעשות מלאכה זו.

○ באופן שיש לבעל הבית מלאכה אחרת שהיא קשה מהמלאכה הראשונה - הפועל לא צריך לעשות מלאכה זו, ובעל הבית צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה^{יז}.

◆ בעל הבית ששכר אומן והתייקרו דמי האומנים או הוזלו:

• באופן ששכר אומן והתייקרו דמי האומנים והאומן חזר בו ובעל הבית פייסו - בעל הבית צריך לשלם לאומן כפי השער לפני שהתייקרו האומנים, משום שלא התכוון לפייסו שישלם לפי השער של התייקרות האומנים, אלא התכוון לפייסו שירבה לו אכילה ושתייה.

• באופן ששכר אומן והוזלו דמי האומנים ובעל הבית חזר בו והאומן פייסו - בעל הבית צריך לשלם לאומן כפי שקצץ עמו, ולא אומרים שהאומן התכוון לפייסו שיוריד משכרו, אלא האומן התכוון לפייסו שיעשה לו עבודה יותר טובה.

• באופן ששכר אומן בזמן שהיה זול דמי הפועלים והוסיף על שכרו והאומן עשה חצי מהמלאכה, ולאחר מכן התייקרו דמי האומנים והאומן חזר בו, ולאחר מכן סיים את המלאכה - בעל הבית צריך לשלם לאומן כפי שקצץ עמו בתחילה, ולא אומרים שהתכוון לקצוץ לו מחיר יותר יקר מדמי האומנים ויצטרך לשלם על סיום המלאכה מחיר יותר יקר.

• באופן ששכר אומן בפחות מדמי האומנים והאומן עשה חצי מהמלאכה, ולאחר מכן הוזלו דמי האומנים והאומן חזר בו, ולאחר מכן סיים את המלאכה - בעל הבית צריך לשלם לאומן כפי שקצץ עמו בתחילה, ולא אומרים שהתכוון לקצוץ לאומן מחיר יותר זול מדמי האומנים וישלם על סיום המלאכה מחיר יותר זול.

◆ הקונה מקח ושילם מקצת מן המעות:

• באופן שקונה מקח טוב:

○ באופן שהמוכר 'לא עייל ונפיק אזוזי' - הלוקח קנה את כל המקח בקנין כסף ושאר הכסף נהפך לחוב.

○ באופן שהמוכר 'עייל ונפיק אזוזי':

▪ בדבר שיכול להתחלק (כגון שדה):

• באופן שהמוכר והלוקח לא חזרו בהם - הלוקח קנה כנגד מעותיו, ולאחר שהלוקח ישלם את שאר הכסף הלוקח יקנה את כל המקח.

• באופן שהמוכר חזר בו - המוכר יכול לבקש מהמוכר חלק מהקרע בשווי המעות ששילם, או לבקש מהמוכר שיחזיר את המעות ששילם^{יח}.

✽ הערות ✽

טז רש"י מבאר שדרך בעל השדה לדעת שעל ידי גידול הנהר השדה לא צריכה השקיה ואין דרך הפועל לדעת זאת, ותוס' מוסיפים שאפילו באופן שבעל השדה סייר עם הפועל בערב, מ"מ הפועל לא היה צריך לדעת שבאופן שהנהר גדל השדה לא צריכה השקיה, כיון שדבר זה לא ניכר בשדה כל כך.

יז ראה לעיל [הערה ה] שבאופן שבעל הבית צריך לשלם לפועל על ביטול המלאכה צריך לשלם לו כפועל בטל, משום שדרך הפועל להסכים לקבל שכר כפועל בטל ולא לעבוד, אמנם באופן שהפועל נחלש על ידי ביטול המלאכה ולא נוח לו לקבל שכר כפועל בטל ולא לעבוד בעל הבית צריך לשלם לו את כל דמי השכירות.

יח בדברי הגמ' מבואר שבאופן שהלוקח מבקש מהמוכר שיחזיר את המעות ששילם ואין למוכר מעות, מעיקר הדין בית דין גובים מהמוכר מהקרע הבינונית שלו וכדין בעל חוב, אלא שרבנן קנסו את המוכר שחזר בו, ולרב נחמן בר יצחק לאחר הקנס בית דין גובים מהחלק העידית של הקרקע שהלוקח רצה לקנות

• באופן שהלוקח חזר בו - המוכר יכול לתת ללוקח חלק מהקרקע בשווי המעות ששילם, או להחזיר ללוקח את המעות ששילם.^ט.

▪ בדבר שאינו יכול להתחלק (כגון חמור) - הלוקח לא קונה עד שישלם את כל המעות.^ק.

• באופן שקונה מקח גרוע - בין באופן שהמוכר 'עייל ונפיק אזוזי' ובין באופן שהמוכר 'לא עייל ונפיק אזוזי' הלוקח קנה את כל המקח ושאר הכסף שלא שילם נהפך לחוב, משום שהסיבה שהמוכר עייל ונפיק אזוזי הוא שחושש שהלוקח יחזור בו מהמקח.

דף עח

◆ דין תחילתו בפשיעה וסופו באונס:

• לפי הצד ש'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' חייב:

○ באופן שלולי הפשיעה לא היה קורה האונס - חייב.

○ באופן שלולי הפשיעה היה קורה האונס:

▪ לאביי:

• לתירוץ הראשון בתוס' - פטור.

• לתירוץ השני בתוס' - חייב.

▪ לרבא - פטור.

• לפי הצד ש'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' פטור - פטור.

◆ השוכר בהמה להוליכה בהר או להוליכה בבקעה והשוכר שינה מדברי בעל הבית והבהמה מתה:

• לרבי מאיר - חייב משום ש'כל המשנה מדעת בעל הבית נקרא גזלן'.

• לרבנן:

○ באופן שהבהמה מתה מחמת החלקה:

▪ באופן ששכר את הבהמה להוליכה בבקעה והוליכה בהר - חייב משום שאם היה מוליך את הבהמה בבקעה הבהמה לא היה מחליקה.

▪ באופן ששכר את הבהמה להוליכה בהר והוליכה בבקעה - פטור משום שאם הבהמה החליקה בבקעה ודאי שהייתה מחליקה בהר.^כ

○ באופן שהבהמה מתה מחמת התחממות:

▪ באופן ששכר את הבהמה להוליכה בבקעה והוליכה בהר:

• באופן שניכר שהעליה חיממה את הבהמה - חייב.

☞ הערות ☞

את הדמים שהלוקח שילם ונותנים ללוקח. ולרב אחא בריה דרב איקא בית דין גובים מהקרקע העיידית של המוכר את דמי החוב ונותנים ללוקח, משום שרבנן תקנו שבאופן זה הלוקח גובה מהמוכר מהעיידית כדין ניזק, כיון שהלוקח ניזוק קצת שהיה צריך למכור מנכסיו בשביל לשלם את דמי הקרקע.

ט בדברי הגמ' מבואר שבאופן שהמוכר רוצה להחזיר ללוקח מעות ואין למוכר מעות, לרב נחמן בר יצחק בית דין גובים מהחלק הזיבורית של הקרקע שהלוקח רצה לקנות את הדמים שהלוקח שילם ונותנים ללוקח, משום שרבנן קנסו את הלוקח שחזר בו. ולרב אחא בריה דרב איקא בית דין גובים מהקרקע הזיבורית של המוכר את דמי החוב ונותנים ללוקח, משום שרבנן קנסו את הלוקח שחזר בו.

כ בדברי הגמ' מבואר שבין באופן שהלוקח לא שילם חלק גדול מהסכום, ובין באופן שהלוקח לא קנה עד שישלם את כל המעות.

כא נחלקו תירוצי התוס' באופן ששכר את הבהמה להוליכה בהר והוליכה בבקעה האם השוכר נחשב ל'פושע': לתירוץ הראשון נחשב לפושע, כיון שהבקעה יותר חמה מההר וממילא נחשב פשיעה לענין מיתת הבהמה מחמת התחממות, ולתירוץ השני לא נחשב ל'פושע' כיון שיכל להזהר שהבהמה לא תמות מחמת התחממות. תוס' בתירוץ הראשון מבארים שהסיבה שבאופן ששכר את הבהמה להוליכה בהר והוליכה בבקעה והבהמה מתה מחמת החלקה פטור, משום שנחשב 'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' באופן שלולי הפשיעה היה קורה האונס, ותוס' בתירוץ הראשון סוברים שבאופן זה לכו"ע פטור (וכדעת התוס' בתירוץ הראשון שהובא לעיל בנידון של תחילתו בפשיעה וסופו באונס), אמנם תוס' בתירוץ השני סוברים שלא נחשב 'תחילתו בפשיעה', ולכן פטור גם לפי הצד שבאופן ש'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' באופן שלולי הפשיעה היה קורה האונס חייב.

- באופן שניכר שהעליה לא חיממה את הבהמה - פטור משום שאם הבהמה התחממה מחמת ההליכה בהר ודאי שהיה מתחממת מחמת ההליכה בבקעה^{כב}.
- באופן ששכר את הבהמה להוליכה בהר והוליכה בבקעה - חייב משום שאם היה מוליך את הבהמה בהר הבהמה לא הייתה מתחממת כל כך כיון שבהר יש יותר אויר.
  - באופן שהבהמה מתה מחמת הכשת נחש:
    - לתירוץ הראשון בתוס':
    - באופן שהשוכר לא ידע שיש נחש בדרך:
      - לפי הצד ש'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' פטור - פטור.
      - לפי הצד ש'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' חייב - חייב^{כג}.
    - באופן שהשוכר ידע שיש נחש בדרך - חייב.
      - לתירוץ השני בתוס' - חייב^{כד}.
  - באופן שהבהמה מתה כדרכה:
    - לרבי ינאי:
    - לרש"י - חייב, משום שהבהמה לא הייתה רגילה לאויר של ההר או שהבהמה לא הייתה רגילה לאויר של הבקעה.
    - לתוס' - פטור^{כה}.
    - לרבי יוסי ברבי חנינא:
    - לרש"י - חייב משום שתולים שהבהמה מתה מחמת מאמץ ועייפות^{כו}.
    - לתוס' - פטור^{כז}.
    - לרבה - פטור.
    - לאביי:
    - לתירוץ הראשון בתוס' - חייב.
    - לתירוץ השני בתוס' - אין הכרח^{כח}.

✧ הערות ✧

- כב נחלקו תירוצי התוס' באופן ששכר את הבהמה להוליכה בבקעה והוליכה בהר האם השוכר נחשב ל'פושע': לתירוץ הראשון נחשב לפושע כיון שבהר הבהמה עלולה להחליק יותר מהבקעה, וממילא נחשב פשיעה לענין מיתת הבהמה מחמת החלקה, ולתירוץ השני לא נחשב ל'פושע' כיון שיכל להזהר שהבהמה לא תמות מחמת החלקה.
- כג תוס' בתירוץ הראשון מבארים שהסיבה שבאופן ששכר את הבהמה להוליכה בבקעה והוליכה בהר והבהמה מתה מחמת התחממות פטור, משום שנחשב 'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' באופן שלולי הפשיעה היה קורה האונס, ותוס' בתירוץ הראשון סוברים שבאופן זה לכו"ע פטור (וכדעת התוס' בתירוץ הראשון שהובא לעיל בנידון של תחילתו בפשיעה וסופו באונס), אמנם תוס' בתירוץ השני סוברים שלא נחשב 'תחילתו בפשיעה', ולכן פטור גם לפי הצד שבאופן ש'תחילתו בפשיעה וסופו באונס' באופן שלולי הפשיעה היה קורה האונס חייב.
- כד ראה לעיל [הערה כא והערה כב] שתוס' בתירוץ הראשון סוברים שבאופן ששכר בהמה להוליכה בהר והוליכה בבקעה, או באופן ששכר בהמה להוליכה בבקעה והוליכה בהר, השוכר נחשב ל'פושע', ולכן תוס' סוברים שבאופן שהבהמה מתה מחמת נחש נחשב 'תחילתו בפשיעה וסופו באונס'.
- כז תוס' בתירוץ השני מחדשים שהשוכר בהמה להוליכה בהר והוליכה בבקעה, או השוכר בהמה להוליכה בבקעה והוליכה בהר, נחשב פושע לענין נחש, כיון שלפעמים יש בהר יותר נחשים מהבקעה, ולפעמים יש בבקעה יותר נחשים מבהר.
- כה תוס' מוסיפים שלמרות שבדרך כלל באופן שהבהמה מתה כדרכה פטור, מ"מ באופן שידוע שבאותו יום האויר של המקום שהבהמה הלכה היה משונה חייב, כיון שתולים שמתה מחמת שינוי האויר.
- כו רש"י מבאר שבאופן ששכר את הבהמה להוליכה בהר והוליכה בבקעה, תולים שהבהמה מתה מחמת מאמץ ועייפות כיון שלא היה הרבה אויר בבקעה אבל אם היה הרבה אויר לא הייתה מתה, וכן באופן ששכר את הבהמה להוליכה בבקעה והוליכה בהר, תולים שמתה מחמת מאמץ ועייפות לעלות להר אבל אם היה מוליכה בבקעה לא הייתה מתה.
- כז תוס' מוסיפים שלמרות שבדרך כלל באופן שהבהמה מתה כדרכה פטור, מ"מ באופן שניכר שניכר שהבהמה מתה מחמת מאמץ ועייפות חייב.
- כח הגמ' [לו ב] מביאה שנחלקו אביי ורבה בשומר שפשע והבהמה יצאה לאגם ומתה כדרכה: לאביי חייב כיון שתולים שמתה מחמת שינוי האויר, ולרבה פטור כיון שלא תולים שמתה מחמת שינוי האויר. והנה התבאר לעיל [הערה כא והערה כב] שנחלקו תירוצי התוס' באופן ששכר את הבהמה להוליכה בהר והוליכה בבקעה או באופן ששכר את הבהמה להוליכה בבקעה והוליכה בהר השוכר האם השוכר נחשב ל'פושע': לתירוץ הראשון נחשב לפושע, ולתירוץ השני לא

דיני השוכר חמור לשאת משאות:

- באופן שהחמור התעוורר במקצת או שהחמור השתטה - המשכיר לא צריך לתת לשוכר חמור אחר, כיון שבאופן שהשוכר יכוון את החמור, החמור יכול לשאת משאות^ט.
- באופן שנכנסו תולעים ברגלו של החמור או באופן שהחמור השתטה - המשכיר לא צריך לתת לשוכר חמור אחר, כיון שהחמור יכול לשאת משאות לאט ובטורח.
- באופן שהחמור נתפס לעבודת המלך:
  - לרבי שמעון בן אלעזר:
    - 'שלא בדרך הליכתו' - המשכיר צריך להעמיד לשוכר חמור אחר.
    - 'בדרך הליכתו' - המשכיר לא צריך להעמיד לשוכר חמור אחר^ל.
  - לת"ק:
    - לרב, ולשמואל בלישנא קמא:
      - 'אנגריא שאינה חוזרת' - המשכיר צריך להעמיד לשוכר חמור אחר.
      - 'אנגריא חוזרת' - המשכיר לא צריך להעמיד לשוכר חמור אחר^א.
    - לשמואל בלישנא בתרא - סובר כדברי רבי שמעון בן אלעזר.

דף עט

השוכר חמור והחמור מת:

- דיני השכירות:
  - באופן ששכר חמור סתם - המשכיר צריך לתת לשוכר חמור אחר.
  - באופן ששכר חמור זה:
    - באופן שהחמור מת בבית הבעלים - השוכר ימכור את נבילת החמור והבעלים יוסיף לו דמים ויקנה חמור חדש.
    - באופן שהחמור מת באמצע הדרך:
      - באופן שאפשר לקנות חמור חדש בדמי נבילת החמור - השוכר ימכור את נבילת החמור ויקנה בו חמור אחר.
      - באופן שאי אפשר לקנות חמור חדש בדמי נבילת החמור:
        - באופן שאפשר לשכור חמור אחר בדמי נבילת החמור - לרב השוכר לא ישכור חמור חדש, לשמואל השוכר ימכור את נבילת החמור וישכור חמור חדש.
        - באופן שאי אפשר לשכור חמור אחר בדמי נבילת החמור - השוכר לא ישכור חמור חדש.

הערות

נחשב לפושע. ולפי"ז תוס' בתירוץ הראשון סוברים שלפי אב"י באופן שהבהמה מתה כדרכה חייב כיון שפשע ותולים שמתה מחמת שינוי האויר, אמנם תוס' בתירוץ השני סוברים שאב"י יכול לסבור שבאופן שהבהמה מתה כדרכה פטור.

תוס' בתירוץ הראשון מוסיפים שרבי ינאי ורבי יוסי ברבי חנינא ורבה סוברים כדעת רבא שלא תולים שהבהמה מתה מחמת אויר.

כט בדברי הגמ' מבואר שדין זה נאמר רק באופן ששכר חמור לשאת משאות, אבל באופן ששכר חמור לרכוב עליו או להוביל עליו כלי זכוכית, המשכיר צריך לתת לשוכר חמור אחר, משום שיש חשש שהחמור יפול בגשר תחתיו או שהחמור ישליך את האדם לבור.

ל רש"י מבאר שדרך החיילים שהולכים עם החמור עד שמוצאים חמור אחר ואז נוטלים את החמור שמצאו ומחזירים את החמור הראשון לבעלים שלו, והכוונה 'שלא בדרך הליכתו' שהחיילים הולכים עם החמור בדרך אחרת מהדרך שהשוכר רצה ללכת עם החמור, והכוונה 'בדרך הליכתו' הוא שהחיילים הולכים עם החמור בדרך שהשוכר רצה ללכת עם החמור, ולכן שמואל בדעת רבי שמעון בן אלעזר ש'בדרך הליכתו' המשכיר לא צריך להעמיד לשוכר חמור אחר, כיון שהשוכר יכול לשכור חמור וללכת אחרי החיילים עד שימצאו חמור אחר ויחזירו לו את החמור. אמנם תוס' חולקים על רש"י וסוברים שלא מוטל על השוכר לשכור חמור אחר, ולכן תוס' מבארים שהכוונה 'שלא בדרך הליכתו' הוא שהחיילים היו מוצאים את החמור בין אם היה בבית ובין אם היה בדרך, והכוונה ב'דרך הליכתו' שהחיילים היו מוצאים את החמור בדרך ולא היו מוצאים את החמור בבית, ולכן שמואל בדעת רבי שמעון בן אלעזר סובר ש'בדרך הליכתו' המשכיר לא צריך להעמיד לשוכר חמור אחר, כיון שה'מוזל' של השוכר גרם שחיילי המלך נטלו את החמור.

לא תוספות מבארים שהטעם של רב שב'אנגריא חוזרת' המשכיר לא צריך להעמיד לשוכר חמור אחר, משום שהשוכר יוכל לשאת משאות עם החמור לאחר שיחזירו לו את החמור, ולמרות שיהיה לשוכר עיכוב בזמן נשיאת המשאות, מ"מ המשכיר לא צריך להעמיד לו חמור אחר בשביל למנוע עיכוב זה.

- דיני תשלום השכירות (באופן המשכיר לא נתן לשוכר חמור חדש והשוכר לא יכול לקנות ולשכור חמור אחר בדמי נבילת החמור):
  - באופן שהשוכר יכול לשכור חמור אחר - השוכר צריך לשלם למשכיר חצי מדמי השכירות ולשכור חמור אחר, ואין לו תערומת על המשכיר^{לב}.
  - באופן שהשוכר לא יכול לשכור חמור אחר:
    - לתירוץ הראשון של תוס' - השוכר לא צריך לשלם למשכיר את דמי השכירות.
    - לתירוץ השני של תוס':
  - באופן ששכר חמור לשאת סחורה והחמור מת במקום שיכול למכור את הסחורה - השוכר צריך לשלם למשכיר חצי מדמי השכירות, ויש לו תערומת על המשכיר.
  - בשאר האופנים - השוכר לא צריך לשלם למשכיר את דמי השכירות.

◆ השוכר ספינה להוביל סחורה:

- באופן שהספינה טבעה עם הסחורה באמצע הדרך :
  - באופן ששכר 'ספינה זו' להוביל 'יין סתם':
    - לרש"י - השוכר צריך לשלם חצי מדמי השכירות [ע"פ ריטב"א].
    - לתוס' - השוכר לא צריך לשלם את דמי השכירות^{לד}.
  - באופן ששכר 'ספינה סתם' להוביל 'יין זה':
    - לרש"י ותוספות בפירוש הראשון - השוכר צריך לשלם חצי מדמי השכירות ועל החצי השני כ'פועל בטל'.
    - לתוס' בפירוש השני:
  - באופן שהשוכר שילם את דמי השכירות - המשכיר לא צריך להחזיר לשוכר.
  - באופן שהשוכר לא שילם את דמי השכירות - השוכר צריך לשלם חצי מדמי השכירות^{לד}.
  - באופן ששכר 'ספינה זו' להוביל 'יין זה':
  - באופן שהשוכר שילם - המשכיר לא צריך להחזיר לשוכר.
  - באופן שהשוכר לא שילם:
  - לרש"י - השוכר צריך לשלם חצי מדמי השכירות.
  - לתוס' - השוכר לא צריך לשלם.
  - באופן ששכר 'ספינה סתם' להוביל 'יין סתם':
  - לרש"י - השוכר צריך לשלם את דמי השכירות שהספינה הובילה וכן חצי מדמי השכירות שהספינה לא הובילה.
  - לתוס' - תוס' מסתפקים האם השוכר צריך לשלם חצי מדמי השכירות או דלמא צריך לשלם רבע מדמי השכירות.

✎ הערות ✎

- לב תוס' בתירוץ הראשון מבארים שהדין שאין לשוכר תערומת על המשכיר נאמר באופן שהשוכר יכול לשכור חמור אחר באותו מחיר, אבל באופן שהשוכר יכול לשכור חמור אחר במחיר יותר יקר יש לשוכר תערומת על המשכיר, אמנם המשכיר לא צריך לקזז לשוכר את הפרש של שכירת החמור החדש, משום שהמשכיר היה אנוס שהחמור מת.
- לג הגמ' מבארת שבאופן זה השוכר יכול לתבוע מהמשכיר שיביא את הספינה ויכול להוביל בה יין אחר ולכן השוכר לא צריך לשלם, ורש"י מבאר שדברי הגמ' נאמרו על החצי השני של השכירות אבל החצי הראשון של השכירות צריך לשלם, אמנם תוס' סוברים שדברי הגמ' נאמרו בין על החצי הראשון ובין על החצי השני של השכירות.
- תוס' מוסיפים שבאופן זה השוכר לא נהנה מחצי הדרך מהספינה הולכה ולכן לא צריך לשלם על כך, אבל באופן ששכר חמור והחמור מת באמצע הדרך שהשוכר נהנה מחצי הדרך שהחמור הולך צריך לשלם חצי מהשכירות (וכפי שהתבאר לעיל בסמוך).
- לד הגמ' מבארת שבאופן זה המשכיר יכול לתבוע מהשוכר שיביא את היין והוא יוביל לו בספינה אחרת, ורש"י ותוס' בפירוש הראשון מבארים שמחמת טענה זו בין באופן שהשוכר שילם ובין באופן שהשוכר לא שילם, השוכר חייב לשלם על החצי שהספינה הולכה שכן מלא, וכן צריך לשלם על החצי שהספינה לא הולכה כ'פועל בטל'. אמנם תוס' סוברים שמחמת טענה זו באופן שהשוכר שילם את דמי השכירות המשכיר לא צריך להחזיר לו את דמי השכירות, אבל באופן שהשוכר לא שילם, השוכר חייב לשלם חצי מדמי השכירות שהספינה הולכה ולא חייב לשלם על חצי מהשכירות שהספינה לא הולכה.

- באופן שהשוכר פירק את המטען באמצע הדרך:
  - באופן שהמשכיר יכול למצוא שוכר אחר - השוכר צריך לשלם חצי מהשכירות^ל.
  - באופן שהמשכיר לא יכול למצוא שוכר אחר - השוכר צריך לשלם חצי מזממי השכירות וכן צריך לשלם כ'פועל בטל' על החצי השני של השכירות.
- באופן שהשוכר הוסיף סחורה נוספת באמצע הדרך - לרש"י יש למשכיר תערומת על השוכר, לתוס' אין למשכיר תערומת על השוכר^ל.
- באופן שהשוכר מכר את הספינה באמצע הדרך לאדם אחר ואדם זה ממשיך להסיע את הסחורה בספינה (לתוס' בפירוש הראשון) - יש למשכיר תערומת על השוכר^ל.

◆ השוכר חמור מהו המשא שיכול לשים על החמור:

- מזון (השוכר מביא מזון עבורו, והמשכיר מביא מזון עבורו ועבור החמור):
  - באופן שאפשר לקנות מזון בדרך בקלות - השוכר והמשכיר רשאים לשאת עמם מזון עד למקום שאפשר לקנות שם מזון.
  - באופן שאפשר לקנות מזון בטורח - המשכיר רשאי לשאת עמו מזון עד למקום שאפשר לקנות מזון, והשוכר רשאי לשאת עמו מזון לכל הדרך^ל.
  - באופן שאי אפשר לקנות מזון בדרך - השוכר והמשכיר רשאים לשאת עמם מזון לכל הדרך.
- דברים נוספים - לרש"י השוכר רשאי לשאת עמו בגדים, ולתוס' השוכר רשאי לשאת עמו כסת שיוכל לשים מראשותיו.

◆ השוכר חמור לרכיבה:

- באופן ששכר את החמור לרכיבת איש - אסור לו להרכיב על החמור אשה, משום שאשה מכבידה על החמור יותר מהאיש. אבל מותר להרכיב על החמור איש שמן.
- באופן ששכר את החמור לרכיבת אשה - מותר להרכיב על החמור איש, משום שאיש פחות על החמור מאשה. וכן מותר להרכיב על החמור אשה שמנה, או אשה מעוברת, או אשה מניקה יחד עם תינוקה, או אשה מעוברת ומניקה יחד עם תינוקה.

דף פ - פא

◆ השוכר פרה וכלי חרישה ונשברו כלי חרישה:

- הקדמה - יש לדון באדם ששכר פרה וכלי חרישה, והמשכיר נתן לשוכר שני נערים אחד מנהיג את הפרה והשני אוחז בכלי חרישה, ונשברו כלי חרישה, האם השוכר חייב או הנערים חייבים וכדלהלן.
- באופן ששכר לחרוש בבקעה וחרש בהר - השוכר חייב, כיון שבהר מצוים סלעים יותר מבקעה ולכן נחשב שינוי מדעתו של בעל הבית^ט.

⊕ הערות ⊕

- לה בדברי הגמ' מבואר שבאופן שעל ידי פריקת הסחורה וטעינת סחורה אחרת הספינה נהיית רעועה חייב השוכר הראשון לשלם למשכיר על כך, ובאופן שהמשכיר לא ניזוק מחמת כך, לרש"י אין למשכיר אפילו תערומת על השוכר הראשון, ולתוס' בפירוש השני יש למשכיר תערומת על השוכר, כיון שהמשכיר לא יודע איך להתנהג עם האדם השני לפי דעתו, או משום שיתכן שהאדם השני יוסיף סחורה יותר וממילא הספינה תהיה יותר כבדה ויצטרך לקנות חבלים אלו במקום זה ביוקר, אמנם השוכר הראשון לא צריך לשלם על כך כיון שהמשכיר מרויח יותר מחמת ריבוי הסחורה.
- לו רש"י מבאר שלמרות שהשוכר התנה שיוכל להוסיף סחורה באמצע הדרך, וכן השוכר צריך לשלם על הוספת הסחורה לפי חשבון, מ"מ יש למשכיר תערומת על השוכר, כיון שהיה סבור שיחזור לביתו מהר, או משום שבאופן שהספינה כבדה צריך חבלים יותר ארוכים ואם היה יודע שיוסיף סחורה היה מביא חבלים אלו, אמנם תוס' סוברים שאין למשכיר תערומת על השוכר כיון שהמשכיר מרויח מכך.
- לז תוס' מבארים שהסיבה שיש למשכיר תערומת על השוכר כיון שיתכן שהקונה הוא אדם קשה, או משום שהמשכיר צריך להוציא את הכלים של הראשון ולהכניס את הכלים של השני.
- לח הגמ' מבארת שהסיבה שהשוכר רשאי לשאת עמו מזון לכל הדרך, משום שהשוכר אין דרכו לטרוח ולקנות מזון, אבל המשכיר שדרכו לטרוח ולקנות מזון אינו רשאי לשאת עמו מזון לכל הדרך אלא עד למקום שאפשר לקנות מזון.
- לט תוס' מבארים שבאופן זה הנערים פטורים, כיון שהם קיבלו על עצמם לחרוש בבקעה ולא בהר, וממילא הם קיבלו אחריות על חרישה בבקעה ולא על חרישה בהר.

• באופן ששכר לחרוש בהר וחרש בבקעה:

- השוכר - פטור, כיון שלא נחשב ששינה מדעת בעל הבית שהרי שבבקעה לא מצוים סלעים כמו בהר.
- הנערים:
- באופן שהמקום אינו מוחזק בסלעים - לרב פפא הנער שמנהיג את הפרה חייב, לרב שישא בריה דרב אידי הנער שאוחז בכלי המחרישה חייב, והגמ' פוסקת שהנער שאוחז בכלי המחרישה חייב^מ.
- באופן שהמקום מוחזק בסלעים - הנער שמנהיג את הפרה חייב חצי, והנער שאוחז בכלי החרישה חייב חצי^{מא}.

◆ המוכר פרה לחבירו ונמצא בה מום:

- באופן שהמוכר אמר 'פרה זו נגחנית ונשכנית ובעטנית':
  - באופן שבסוף נמצא שהפרה היא נגחנית ואינה נשכנית ובעטנית - המקח בטל^{מב}.
  - באופן שבסוף נמצא שהפרה היא נגחנית ונשכנית ובעטנית - המקח קיים.
- באופן שהמוכר אמר 'פרה זו נגחנית ויש בה מומים נוספים' ונמצא שהפרה היא נגחנית ואין בה מומים נוספים - המקח קיים^{מג}.

◆ השוכר את החמור ושינה במשאו:

- באופן ששכר חמור להביא חיטים והביא חיטים - שיעור משא החמור בחיטים הוא חמש עשרה סאים, ובאופן שהוסיף על משא החמור חצי סאה חייב^{מד}.
- באופן ששכר חמור להביא חיטים והביא שעורים:
  - באופן ששיעור השעורים היה שש עשרה סאה - חייב.
  - באופן ששיעור השעורים היה חמש עשרה סאים וחצי - לאביי חייב, לרבא פטור^{מה}.
- באופן ששכר חמור להביא חיטים והביא שעורים מתולעים:
  - לרש"י - נחלקו אביי ורבא וכפי שהתבאר לעיל.
  - לתוס' - אביי מודה לרבא^{מז}.

⊕ הערות ⊕

מ רש"י מבאר שהטעם של רב פפא שהנער שמנהיג את הפרה חייב, כיון שפשע ולא כוון את הפרה טוב והפרה סתה מהתלם, והטעם של רב שישא בריה דרב אידי שהנער שאוחז בכלי המחרישה חייב, משום שפשע והעמיק את המחרישה יותר מדאי.

מא רש"י מבאר שבאופן שהמקום מוחזק בסלעים יש ספק האם הנער שמנהיג את הפרה פשע או שהנער שאוחז בכלי המחרישה פשע, וממון המוטל בספק חולקים, תוס' מקשים על רש"י שלפי רבנן שסוברים 'המוציא מחבירו עליו הראיה' שני הנערים צריכים להיות פטורים, ולכן תוס' מבארים שבאופן שהמקום מוחזק בסלעים שני הנערים פשעו ולכן שני הנערים מתחלקים בתשלום.

מב רש"י מבאר שהסיבה שבאופן זה המקח בטל, משום שהלוקח יכול לטעון שבדק שהפרה אינה נשכנית ובעטנית, וממילא היה סבור שהמוכר שיקר בכל דבריו והפרה גם אינה נגחנית.

תוס' מוסיפים שרק באופן שהמוכר אמר 'פרה זו נגחנית ונשכנית ובעטנית' המקח בטל, שכיון ששני מומים מדברי המוכר לא היו בפרה, הלוקח לא צריך לחשוש שיש בפרה את המום השלישי, אבל באופן שהמוכר אמר 'פרה זו נגחנית ונשכנית' ונמצא שהפרה נגחנית המקח קיים, משום שבאופן שמום אחד מדברי המוכר לא היה בפרה, הלוקח צריך לחשוש שיש בפרה את המום השני.

מג רש"י מבאר שבאופן זה הלוקח לא יכול לטעון שבדק שאין בה מומים נוספים ולכן לא חשש שפרה זו נגחנית, משום שהמוכר הזכיר במפורש שהיא נגחנית, וממילא הלוקח היה צריך לבדוק מום זה.

מד בדברי הגמ' מבואר שדין זה שהמוסיף על המשא בשיעור אחד לשלשים חייב, נאמר לא רק בחמור, אלא גם בגמל (שיעור משאו הוא שלשים סאה), ובאדם (שיעור משאו הוא שלשים קב), ובספינה קטנה (שיעור משאה הוא חמש עשרה כור), ובספינה בינונית (שיעור משאה הוא שלשים כור), ובספינה גדולה (שיעור משאה הוא תשעים כור).

מה רש"י מבאר שהשעורים קלים מהחיטים ולכן שש עשרה סאה שעורים שוקלים כמו חמש עשרה סאה חיטים, ולכן רבא סובר שבאופן ששיעור השעורים היה שש עשרה סאה חייב, ולמרות שמשא זה שוקל כמו משא של חמש עשרה סאה חיטים מ"מ הנפח של השעורים גדול מהנפח של החיטים, ולכן נחשב שהוסיף על משא החמור בשיעור אחד לשלשים וחייב, אמנם אביי סובר שמשא של חמש עשרה סאה שעורים קשה לחמור כמו משא של חמש עשרה סאה חיטים משום שהנפח שלהם שווה, ולכן באופן ששיעור השעורים היה חמש עשרה סאה וחצי והוסיף על משא החמור בשיעור של אחד לשלשים חייב.

מו תוס' מבארים שבאופן זה המשקל של השעורים קטן מאוד ביחס למשקל של החיטים, ולכן אביי מודה שרק באופן ששיעור משא השעורים המתולעים היה שש עשרה סאה חייב.

דיני שומרים:

- שומר חנם - חייב בפשיעה, ופטור בגניבה ואבידה ובאונס.
- שומר שכר - חייב בפשיעה וגניבה ואבידה, ופטור באונס.
- שואל - חייב בפשיעה וגניבה ואבידה ואונס¹⁰.
- שוכר - נחלקו התנאים האם נחשב שומר חנם או שנחשב שומר שכר¹¹.
- אומן:
- לפני שגמר לתקן את החפץ:
  - ללישנא קמא - נחשב שומר שכר, משום שיש לו הנאה שיכול לתפוס את החפץ עד שבעל הבית ישלם לו את השכר¹².
  - ללישנא בתרא:
  - לפי הצד ששוכר נחשב שומר חנם - נחשב שומר חנם.
  - לפי הצד ששוכר נחשב שומר שכר - נחשב שומר שכר¹³.
- לאחר שגמר לתקן את החפץ:
  - באופן שאמר לבעלים 'גמרתיו' או שאמר לבעלים 'טול את שלך והבא מעות' - נחשב שומר חנם¹⁴.
  - באופן שאמר לבעלים 'הבא מעות וטול את שלך' - נחשב שומר שכר.
- דינים נוספים:
- 'שמור לי ואשמור לך':
  - באופן ששניהם שומרים זה לזה באותו יום - נחשב 'שמירה בבעלים'¹⁵.
  - באופן שכל אחד שומר ביום אחר - לא נחשב 'שמירה בבעלים'.
- 'שמור לי והשאל לך' או 'השאל לי ואשמור לך' או 'השאל לי והשאל לך' - השואל אינו חייב באונסים משום ש'אין כל הנאה שלו'.
- דיני קבלת שמירה:
  - באופן שהבעלים אמר 'שמור לי' והשומר ענה 'הנח לפני' - קיבל על עצמו שמירה.
  - באופן שהבעלים אמר 'שמור לי' והשומר ענה 'הנח לפניך' - לא קיבל על עצמו שמירה.
  - באופן שהבעלים אמר 'שמור לי' והשומר ענה 'הנח' - ספק האם קיבל על עצמו שמירה.

◆ **האם 'בעל חוב קונה משכון' - באופן שהמשכון היה בשעת הלואה לא קונה, באופן שהמשכון היה שלא בשעת הלואה קונה משכון¹⁶.**

הערות

- מז הגמ' מבארת שהחוב של שואל באונס נאמר רק בתוך זמן השאלה, אבל לאחר שנגמר זמן השאלה נחשב לשומר שכר.
- מח הגמ' מביאה שבדברי הברייתא מבואר שלפי רבי מאיר שוכר דינו כשומר חנם ולפי רבי יהודה שוכר דינו כשומר שכר, אמנם רבה בר אבוה גורס להיפך שלפי רבי מאיר שוכר דינו כשומר שכר ולפי רבי יהודה שוכר דינו כשומר חנם.
- רש"י מבאר שהטעם של המ"ד ששוכר דינו כשומר חנם, משום שאין לשוכר הנאה מהחפץ כיון שמשלם על השימוש בחפץ. והטעם של המ"ד ששוכר דינו כשומר שכר, משום שהחפץ נמצא בבית השוכר להנאתו (והסיבה ששוכר אינו כשואל, משום ששואל אינו משלם על השימוש בחפץ אבל שוכר משלם על השימוש בחפץ).
- מט תוס' מבארים שסברא זו שייכת רק באומן שרוב האומנים לא תופסים את החפץ אלא עושים מלאכה בבית בעל הבית, ולכן אומן שעושה את המלאכה בביתו נחשב שמקבל הנאה, אבל שוכר לא נחשב כשומר שכר מחמת שתופס את החפץ תמורת השכר ששילם לבעל הבית, כיון שכל השוכרים תופסים את החפץ תמורת השכר.
- נ ראה לעיל [הערה קודמת] שהטעם של המ"ד ששוכר דינו כשומר חנם כיון שאין לו הנאה מהחפץ אלא משלם על השימוש בחפץ, וכן אומן נחשב כשומר חנם כיון שאין לו הנאה מהחפץ אלא החפץ נמצא ברשותו בשביל לתקנו. והטעם של המ"ד ששוכר כשומר שכר משום שהחפץ נמצא בביתו להנאתו, וכן אומן נחשב כשומר שכר כיון שהחפץ נמצא בביתו להנאתו כדי שיתקן את החפץ ויקבל על כך שכר.
- נא תוס' מבארים שבאופן שהאומן אמר 'גמרתיו' לא נחשב שומר שכר אפילו לפי הלישנא קמא, משום שרק בזמן שהאומן משתכר מחמת החפץ נחשב לשומר שכר כיון שתופס את החפץ עד שבעל הבית ישלם, אבל לאחר שגמר להשתכר מהחפץ לא נחשב לשומר שכר.
- נב בדברי הגמ' מבואר שבאופן שנחשב 'שמירה בבעלים' שומר שכר פטור בגניבה ואבידה, ונחלקו האמוראים [צה א] האם חייב בפשיעה.
- נג תוס' מבארים שלמרות שבאופן שהמשכון היה בשעת הלואה בעל חוב לא קונה משכון קנין גמור, מ"מ קונה קצת, ולכן אפילו במשכון בשעת הלואה השביעית לא משמטת, וכן ישראל שהלוה לנכרי והנכרי הביא לישראל משכון בשעת הלואה, הישראל עובר בבל יראה ובל ימצא.